

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 247

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 247", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 190.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holb11val-shoot-workid65230.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTOLA CCXLVII.

Til
Collegium Politicum paa Landet.

Saasom de højiise Herrer lade sig ikke nøye med at efterforske og udfinde Ting alleene, som henhøre til Statens Forbedring, men endogsaa have deres Tanker henvendte til Boglige Konstere og Lærdoms Forfremmelse, saa kand jeg ikke efterlade at communicere dem et Arbeide, som jeg nu haver under Hænder, og som jeg meener at være af stor Nytte. Man seer, at de lærdeste og naturkyndigste Mænd nu omstunder anvende deres Fliid og Kræfter paa adskillige ringe Dyrs, Fugles og usle Insecters Beskrivelser, men at ingen tager sig for at give en nøyagtig Beskrivelse over den Fugl Phænix, og at vise os dens rette Egenskabe, dens Skabning, dens Føde-Sted og Leve-Tiid: Da dog samme Fugl er det mærkværdigste og ædelste af alle umælende Creature, og hvoraf vore Oratores og Prædikantere tage de herligste Lignelser, for at vise Opstandelsen og andre vigtige Religions-Article; ikke at tale om, at dens Nærværelse betyder mærkelige Hændelser, og lover forestaaende Herligheder til de Lande, hvorudi den lader sig see, og hvorom ingen kand tvivle; thi en eeneste Fiær kand føre Velsignelse med sig. Saadant vide de Romerske Paver: Hvorudover nogle af dem have anseet Fiærene af denne Fugl som uskatteerlige Liggendefæ. Man seer af den Engelske Historie, at en Pave skikkede Greven af Tyrone saadan Fiær, for at opmuntre ham til at beskytte Irland mod Dronning Elisabeth, og at bemelte Greve strax derpaa havde stor Lykke og Fremgang udi sit Foretagende. Det er i den Henseende, at jeg haver sammensamlet alt hvad som om denne herlige Fugl af adskillige Skribentere er antegned, og søgt af stridige Meeninger at vise de Tilforladeligste. Paa et saadant kritisk Verk behøver man at spænde alle Hiernens Seener: Det koster 191 mig og stor Umage; men jeg haaber, at de høyiise Herrer ville dømmе saadant Arbejde at være Umagen værd, og at Publico derved skeer Tieneste. Verket vil ungefehr befatte halvtredie Alphabeth. Jeg haver ogsaa tillavet en stor Kobber-Plade, hvorpaa den Fugl Phænix bliver viset i dens rette Skikkelse. Jeg viser først, at der er ikke uden en saadan Fugl paa engang til i Verden. Derom er ellers ingen Tvistighed; thi alle Skribentere ere der udi eenige. Hvad dens Skikkelse angaaer, da findes derom nogen U-overeensstemmelse hos Autores. Jeg bifalder derudi Herodoti Meening; saasom det er en Autor, der ikke farer med Sladder: Thi, endskiønt han tilstaaer, sig ikke at have seet Fuglen selv in Natura, saa vidner han dog at have seet den afmalet paa en Tavle. Plinius haver ogsaa holdet Herodoti Beskrivelse meest efterretlig: Og, naar man haver tvende saadanne Mænds Vidnesbyrd, kand og bør man sætte andre stridige Meeninger til Side. Jeg drister mig derfor med Sikkerhed at tillegge den Fugl Phænix saadan Skikkelse, nemlig: At den er af Størrelse som en Ørn; at den haver en Hals tegned med Guld-Farve, det øvrige med Purpur-Farve, og Stierten med Rosentegnede Fiære besat. Nogle holde for, at den aldrig spiser; hvilken Meening jeg dog ikke kand bifalde; saasom intet Creatur kand leve uden Føde. Det er alleene vist, at aldrig nogen haver seet den at spise; thi derom haves Manilii Vidnesbyrd, hvilket maa staae til Troende, efterdi han var en anseelig Romersk Raadsherre, og man veed, at en fornemme Raadsherre er ingen Kramsfugl. Det kand være, at saadant haver givet Anledning til den Meening, at denne Fugl lever uden Føde. Hvad dens Leve-Tiid angaaer, da viser jeg udi ovenmelte Skrift alle adskilte Meeninger derom, og søger efter kritiske Regler at udleede den sikkerste. Nogle sige, at den lever 340, andre 600, og andre igien 1460 Aar. De som komme nærmest til Maalet, ere de som tillegge den en Leve-Tiid af 500 Aar; og blant dem er Ovidius, hvilken udi sit Skrift om Forvandlinger taler derom saaledes:

192

*Una est, qvæ reparaet, seqve ipsa teseminet Ales;
Assytii Phoenica vocant. - - -
Hæc ubi qvinque suæ complevii secula vitæ. etc.*

Men med all den Respect, som jeg haver for Ovidio, som en tilforladelig Skribent, saa tør jeg dog sige, at den Regning ey holder Stik. Jeg holder mig til ovenmeldte Manilii Beretning, som et grundigt Beviis, nemlig, at Phænix er Solens Fugl, og Solens og Maanens tilsammen regnede Cycli, gjøre en Periodum af 532 Aar; hvilket den store Jesuit P. Harduinus, der haver stedse seet dybere ind udi en Ting, end andre Mennesker, ogsaa udi hans Anmærkninger over Plinium haver bifaldet; saa at det derfor i mine Tanker er og bliver en udgiort Sag, at Fuglens Alder er net op af 532 Aar, hvoraf jeg lader mig ikke en Dag aftinge. Man kand ellers ikke sige, at jeg herudi gandske forkaster Ovidii Regning, ey heller Senecæ, som siger, at Phænix fødes hvert 500 Aar (Phænix semel anno qvovis qvingentesimo nascitur;) thi det er troeligt, at de have ladet sig nøye med et numero rotundo, og derfor udladet de 32 Aar. Angaaende det Land og det Tempel, hvorudi Phoenix haver ladet sig see, og tillavet sit Reede, da er derom Tvistighed imellem Araber og Chineser, hvoraf enhver af disse Nationer tilegne sig den Ære: Begge anføre kraftige og fast lige vigtige Beviisligheder; hvorudover jeg herudi drister mig ikke at decidere, saasom jeg agter ikke at legge mig ud med saa mægtige Nationer; thi man kand derforuden have Fiender nok. Om dens Død og Fødsel derimod er ingen Tvistighed; saa at det er klart, at den i Solens Tempel anretter selv et Baal af de kosteligste og meest vellugtende Træer, viftende

med dens Vinger for at antænde Ilden, og der opbrænder sig selv. Af dens Aske fremkommer en Orm, hvoraf dannes en nye Phoenix, hvilken efter at den haver forrettet Moderens Liig-Begiængelse, fører det heele Reede til Solens Tempel, og nedsætter det paa Templets Altar. Dette og andet skal jeg omstændigen udføre udi bemeldte Skrift, og for at 193 gjøre alting beviisligt, skal jeg anføre Autorum egne Ord, saavel paa Latin som paa Græsk, saa at ingen skal have Aarsag at tvivle om Beskrivelsens Rigtighed, og de høyviise Herrer skulle tilstaae, at jeg haver gjort Publico ikke liden Tieneste ved at udleede den rette Sandhed blant stridige Meeninger. Hvis jeg mærker, at Publicum skiønner paa saadant Arbeyde, skal jeg ikke fortryde paa at have anvendt mine Kræfter derpaa; men jeg vil heller deraf opmuntres til at gjøre Oplysning udi fleere Materier af samme Natur. Og haver jeg allerede begyndt at legge Haand paa et Værk, som befatter en Beskrivelse over det forunderlige Dyr Salamander, hvis Natur og Egenskaber jeg undersøger, og viser, hvi det ikke kand leve uden i Ild, hvorved de kand igiendrive, som holde for, at der ingen Indbyggere kand være udi Solen. Dette, som jeg her communicerer de høyviise Herrer, vil jeg ydmygst bede, at de beholde hos sig selv, paa det at andre ikke skulde forekomme mig herudi, og, ved at pløje med min Kalv, tilegne sig den Ære, som mig alleene tilkommer. Jeg forbliver etc.